

Marta Piegat –Kaczmarczyk

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodzienne warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodzienne warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

CEL: zapoznanie uczniów z kulturą i obyczajami romskimi, uwrażliwienie na różnorodność kulturową, ukazanie Polski jako kraju zamieszkałego przez wiele grup narodowych i etnicznych.

ODBIORCY: uczniowie klas zerowych (6 lat).

FORMA: cygańska podróż kolorowym wozem może trwać cały dzień. Zajęcia są bardzo zróżnicowane i angażują dzieci na różnych poziomach. Czas wykorzystywany jest na rozmowy w grupie lub w parach, prace plastyczne, zabawy ruchowe i tworzenie opowieści.

PRZEBIEG: zajęcia podzielone są na dwa bloki - poranny i popołudniowy z przerwą na obiad, na który serwowany jest rosół z kury - jedno z najpopularniejszych dań romskich. Podczas spaceru lub wyjścia na podwórko nadal wplatanie są w zabawę wątki romskie. Zakończeniem cygańskiej podróży jest podwieczorek - biesiada przy ognisku zrobionym z krepiny na środku sali podczas której opowiadane są cygańskie baśnie.

I blok poranny 9:00-13:00

Kiedy dzieci schodzą się do sali wita je cygańska muzyka, która może towarzyszyć również przy śniadaniu i porannych zabawach i rozmowach.

Zajęcia rozpoczynamy siadając ze wszystkimi w kręgu na podłodze: mówimy dzieciom, że wybierzemy się w podróż, ale na razie nie zdradzimy dokąd. Będziemy poznawać imiona, zwyczaje i stroje ciekawych ludzi. Nauczymy się tego, co oni potrafią robić i będziemy się bawić tak, jak oni lubią. Ale na razie nie zdradzamy tajemnicy, kim są bohaterowie naszej dzisiejszej podróży.

Spróbujemy to odgadnąć za pomocą różnych wskazówek.

Oto pierwsze zadanie:

1. Imiona romskie – wyszukiwanie, a następnie odgadywanie czy jest to imię damskie, czy męskie.

- Wydrukuj imiona romskie, lub zapisz je na małych karteczkach. Ukryj je w różnych miejscach w sali: pod książkami, pod doniczkami, między zabawkami, między farbami...
- Poproś dzieci, aby odnalazły karteczki - każdy, kto znajdzie jedną, wraca do kręgu.
- Kiedy już każdy ma jedną karteczkę, spróbujcie je wspólnie odczytać.
- Zapytaj dzieci, co ich zdaniem oznaczają te słowa, i w jakim języku są zapisane.
- Kiedy dojdziecie wspólnie do wniosku, że są to imiona, zdecydуйте które z nich są żeńskie, a które męskie. Pomocna w tym będzie tabelka z imionami.
- Pozwól, żeby każde dziecko wybrało sobie na dzisiejszy dzień imię, które najbardziej mu się podoba. Zachęć je, do tego, żeby wybierały różne imiona, jeśli jednak kilka osób wybierze to samo, powiedz, że przecież często się zdarza, że kilka osób ma tak samo na imię.
- Niech każde dziecko przedstawi się pozostałym używając swojego nowego imienia.
- Można w tym momencie zaproponować zabawę ruchową: dzieci tańczą i przechadzają się po sali w rytm muzyki cygańskiej, a kiedy wyłączamy muzykę, zatrzymują się i przedstawiają się osobom wokół siebie. Powtarzamy muzykę 2-3 razy, tak, aby jak najwięcej dzieci przywitało się ze sobą nawzajem.
- Po zabawie ruchowej zapytaj dzieci, czy mają już pomysł na to, czyje to imiona, jeśli uda się im odgadnąć, pogratuluj i powiedz, że przez cały dzisiejszy dzień będziemy poznawać kulturę i zwyczaje Romów, a następnie zaproś dzieci do następnego zadania.
- Jeśli nadal nie wiedzą, zaproponuj im kolejną wskazówkę - zadanie 2.

Imiona żeńskie		Imiona męskie	
Anis	Ashena	Danor	Lel

Marta Piegat –Kaczmarczyk
Cygańska podróż kolorowym wozem - całodziennie warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

Peneli	Milbrer	Jal	Othi
Truffeni	Mairenni	Sindel	Tawno
Talaitha	Kizzy	Tobar	Tem
Everilda	Ethelenda	Zindelo	Wesh
Emmanaia	Darklis	Panuel	Wasil

Imiona romskie są dostępne na stronie:

<http://www.gaminggeeks.org/Resources/KateMonk/Europe-Medieval/Romany.htm>

2. Obyczaje, zdjęcia, stroje - oglądanie albumu i słuchanie o zwyczajach.

- Usiądźcie wygodnie na podłodze tak, aby wszystkie dzieci mogły dobrze zobaczyć zdjęcia w albumie.
- Pokaż dzieciom kilka ciekawych, charakterystycznych fotografii, a następnie opowiedz o romskich zwyczajach.
- Na tym etapie zabawy z pewnością będziecie mieć jasność, kto jest bohaterem dzisiejszej podróży kolorowym wozem.
- Wyjaśnij, że Cyganie nie mają swojego własnego kraju, że mieszkają w wielu krajach Europy, również w Polsce.
- Zapytaj, które ze zwyczajów wydają im się najbardziej interesujące i dlaczego.
- Zaproś dzieci do przygotowania się do podróży kolorowym wozem - zadanie 3.

Marta Piegat –Kaczmarczyk

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodzienne warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

Album "Cyganie z obu stron Karpat"¹ – zawiera zdjęcia i dużo informacji o obyczajach romskich. Informacje na temat mody romskiej można znaleźć na www.cyganskitabor.republika.pl

3. Robimy cygańskie, kolorowe wozy.

- Zapytaj dzieci z czego można zrobić wozy cygańskie. Zaproponuj im, aby w mniejszych grupach zrobiły kilka kolorowych wozów z dużych pudeł kartonowych.
- Niech dzieci ozdobią wozy kwiatami i wstążkami. Do tego zadania potrzebne jest wcześniejsze przygotowanie elementów dekoracyjnych, albo przeznaczenie dodatkowego czasu na ich wykonanie przez dzieci.
- Zaproś je do zabawy w rytmie muzyki cygańskiej. Kiedy muzyka gra, dzieci tańczą wokół wozów, kiedy cichnie zaczynają się przeciągać i ziewać, a kiedy milknie kładą się na podłozie i śpią. Następnie, kiedy muzyka zaczyna cichutko grać, dzieci budzą się, przeciągają się i kiedy jest głośniejsza zaczynają znowu tańczyć.

4. Wymyślamy naszą opowieść o przygodach romskich dzieci.

- Zaproś dzieci do kręgu, niech każde przypomni sobie swoje romskie imię.
- Dzieci po kolei wymyślają fragment historii, a nauczyciel spisuje bajkę, lub nagrywa na dyktafon, a później ją przepisuje.
- Następnie każde dziecko robi ilustrację do swojej części opowieści i wycina ją.
- Kiedy wszystkie ilustracje są gotowe, siadamy razem w kręgu wokół dużego arkusza szarego papieru.
- Czytamy jeszcze raz wymyśloną opowieść i przyklejamy po kolei wszystkie części opowieści - powstaje historyjka obrazkowa.

5. Talizmany od rodziców dla dzieci.

- Zaproponuj dzieciom ostatnią zabawę przed obiadem.

---

¹ Wójcik P., *Cyganie z obu stron Karpat*, Wydawnictwo Książkowe Twój Styl, Warszawa 2000.

Marta Piegat –Kaczmarczyk

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodziennie warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

- Opowiedz im o pięknym, romskim zwyczaju robienia talizmanów z ziołami. Rodzice robią takie talizmany dla swoich dzieci, żeby chroniły je przez „złym spojrzeniem”.
- Potrzebne będą do tego kawałeczki materiału, suszone kwiaty i zioła oraz sznurki lub tasiemki.
- Niech każde dziecko nasypie na kawałek materiału trochę ziół i zwiąże to tasiemką, którą można zawiesić na szyi.
- Romowie, prowadzą koczowniczy tryb życia, swoje mieszanki przygotowują z ziół, które odnajdą w okolicy. Często jest to dziko rosnąca mięta, dziurawiec czy pokrzywa.
- Porozmawiajcie o tym, czego rodzice pragną dla swoich dzieci. Dzięki temu poznasz ich punkt widzenia.
- Można też zapytać o to rodziców. Poproś dzieci, żeby przeprowadziły z rodzicami wywiad na ten temat, a zapisane wypowiedzi przyniosły do przedszkola. Nauczycielka może też sama rozdawać karteczki rodzicom, przychodzącym po dziecko, prosząc by udzielili odpowiedzi na pytanie: „Czego pragniesz dla swojego dziecka?”
- Zapytaj, komu dzieci chciałyby podarować ochronny talizman i dlaczego.

6. Obiad i kila słów o przysmakach romskich. Jednym z ulubionych dań romskich jest rosół z kury i zupy owocowe - potrawy dobrze nam znane. Na deser Cyganie chętnie jedzą placki z ciasta naleśnikowego pieczone nad ogniem, na rozżarzonych kamieniach. Na ten dzień w jadłospisie można zaplanować właśnie rosół lub zupę owocową. Dzieci mogą przygotować ciasto na ciasteczka - 1 kg mąki, pół litra mleka, 5 jajek i 2 łyżeczki soli. Składniki dokładnie wymieszać, smażyć na gorącej blasze lub patelni bez tłuszczu.

II blok popołudniowy 13:00-15:00

7. Podróż kolorowymi wozami.

- Zaprosz dzieci do wyruszenia w podróż cygańskim wozem.
- Opowiedz o zwyczaju zostawiania sobie znaków informacyjnych przez tabory podróżujące w tym samym kierunku.

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodzienne warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

- Zaproponuj dzieciom, żeby wymyśliły różne takie znaki - zobaczymy czy zostaną właściwie odczytane przez grupy podróżujące innymi wozami.
- Ta zabawa może trwać dosyć długo podczas poobiedniego wyjścia na podwórkę. Kiedy zauważysz, że dzieci już nasyciły się zabawą, zbierz je na chwilę w grupę i porozmawiajcie o znakach.
- Czas na świeżym powietrzu warto też wykorzystać na swobodne zabawy - niech dzieci same zorganizują sobie czas. Być może niektóre zabawy będą inspirowane wątkami romskimi.

Pod koniec zabawy na podwórku poproś dzieci, żeby zebrały, ale nie zrywały, trochę traw, listków, ziarenek piasku i innych skarbków. Dodaj, że po powrocie do sali zrobicie z nich coś, w czym specjalizują się Romowie.

8. Cygańska apteka

- Opowiedz dzieciom, że Romowie z pokolenia na pokolenie przekazują sobie recepty na różne lekarstwa, które stosuje się do nacierania, płukania, moczenia chorych miejsc.
- Każdemu dziecku daj mały słoiczek (np. po koncentracie pomidorowym), kartkę papieru, samoprzylepną etykietkę i kredki.
- Dzieci wrzucają do słoiczka zioła i inne, zebrane wcześniej skarby.
- Na kartce spisują dokładną recepturę: ile listków, ile trawek, ile ziarenek piasku. Na etykiecie piszą lub rysują: na co jest to lekarstwo i kto je stworzył.
- Do gotowych mikstur dolej po odrobinie wody, pozakręcajcie słoiczki i zróbcie cygańską aptekę.
- Dobrze przy okazji zapoznać dzieci z leczniczym działaniem konkretnych ziół i robić mieszanki rzeczywiście leczące dolegliwości: np. sok z aloesu, kora kruszyny na przeczyszczenie; liście borówki i gruszy do dezynfekcji; kwiat bławatka lub malwy czarnej na poprawę widzenia; olejki z czosnku na ogólne wzmocnienie.

9. Przysłowia romskie

- Zapytaj dzieci, czy znają jakieś przysłowia.

Marta Piegat –Kaczmarczyk

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodzienne warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

- Zaproponuj im, że poznamy teraz przysłowia romskie, będziemy je czytać, odgadywać co oznaczają, a do tych, które najbardziej nam się spodobały zrobimy ilustracje.
- Można również zagrać w kalambury - kiedy dzieci poznają już romskie przysłowia - jedno z nich będzie je pokazywać na migi, a pozostałe będą odgadywać co to za przysłowie.

Przysłowia romskie

- Nadzieja pozwala ci spodziewać się, ale życie nie zawsze pozwala ci żyć.
- Nie porzucaj wielkiej drogi dla malutkiej.
- Wsadź kota do worka - i tak mu wyjdą pazury.
- Gdzie była woda tam i będzie.
- Nogi nie chodzą, usta nie jedzą.
- Kto daje chleb, ten chleb znajduje.
- Dużo dzieci, dużo szczęścia.

III zakończenie 15:00-17:00

Pożegnalna biesiada

- W ramach podwieczorku zaprosz dzieci na biesiadę cygańską.
- Zróbcie „ognisko” z krepiny lub kolorowych kartonów, rozłóżcie koce na podłodze, włączcie cygańską muzykę.
- Częstujcie się smakołykami: ciastkami, owocami.
- Biesiada jest dobrą okazją do czytania cygańskich bajek. Najlepszy wybór to „Gałązka z Drzewa Słońca”, opracowany przez Jerzego Ficowskiego.
- Opowiedz dzieciom o zwyczaju wróżenia z ręki. Jest to wiedza tajemna, której Cyganki uczyły się od swoich przodków. Dzieci mogą obejrzeć swoje dłonie i zobaczyć, że rzeczywiście znajdują się na nich linie.

Uwaga.

Ostatnią część można również zrobić wspólnie z rodzicami np. w ramach zajęć otwartych dla opiekunów. Można będzie wspólnie posłuchać bajek, zjeść przygotowany przez dzieci

Marta Piegat –Kaczmarczyk

Cygańska podróż kolorowym wozem - całodzienne warsztaty dla dzieci poświęcone kulturze cygańskiej.

poczęstunek lub potańczyć przy muzyce cygańskiej (wcześniej dobrze jest zgromadzić chusty, korale, kastaniety). Podczas tej części można również wspólnie przygotowywać woreczki - talizmany i poprosić rodziców o to, żeby wręczając je, sami powiedzieli swoim dzieciom czego dla nich pragną.